

Skikken med å bygge gravrøyser strekker seg over 3000 år, fra bronsealder til jernalder. Gravrøysa ligger med god utsikt over skipsleia i Lekafjorden. Foto: Arnfinn Holand

Vi kan se på gravrøysene som synlige minner om en tidligere samfunnsstruktur der ikke alle var like, heller ikke i døden.

Innenfor Skei Utvalgte Kulturlandskap er det funnet mer enn 60 gravrøyser i tillegg til den majestetiske skipsgravhaugen Herlaugshaugen. Gravrøysene er bygd av rullestein og ligger på åsrygger og høydedrag helt fra Skeishavna i sør, til nord for Steggafjellet.

Vi antar at de fleste av gravrøysene i Skeisnesset er fra jernalderen, men enkelte er trolig også fra bronsealderen. Usikkerheten i datering skyldes at ingen vitenskapelige utgravninger er foretatt.

Gravrøysenes beliggenhet tyder på at nærhet til sjøen og skipsleia var viktig for de som besluttet å anlegge gravene her. De fleste ligger høyt og fritt slik at de også kan ses fra skipsleia. Graver langs hovedskipsleia er typisk langs hele norgeskysten.

Størrelse og synlighet markerer trolig makt og rikdom. Et stort gravminne viser at det har vært overskudd og rikdom nok til å gravlegge en viktig person på en måte som hedret den døde og ga en tydelig markering for ettertida.

Eldre steinalder	Yngre steinalder	Bronsealder	Eldre jernalder	Yngre jernalder	Middelalder	Nyere tid
9200 f.Kr	4000 f.Kr	1500 f.Kr	500 f.Kr	550 e.Kr	1050 e.Kr	1537 e.Kr Nå
Pionerbosetting 9200 - 7500 f.Kr	«Bondesteinalder»		Folkevandring 400-550	Vikingtid 780-1050		Reformasjonen 1537

Gravrøys med åpent gravkammer. Kista er laget av stående steinheller, og over disse har det ligget en dekkhelle som lokk. Gravrøysa ligger i Kvaløya, og regnes å være fra folkevandringstida (400-550 e.Kr). Foto: Leif Rune Jensen.

Gravrøysene som ressurs

Gravene er en viktig kilde til kunnskap om fortidens mennesker. Hver grav er et unikt tidsbilde som viser hvordan de som laget graven har betraktet den døde og døden.

Gjennom de gjenstander de la sammen med den døde får vi et bilde av deres redskapsutvalg og hvilke tanker de gjorde seg om livet etter døden.

I slutten av steinalderen begynte de å legge døde i graver med synlig gravmarkering. Gjenstandene som ble lagt ned i grava ble lagt der for å dekke den dodes behov i et liv etter døden.

I eldre bronsealder ble den døde plassert i kisten fullt påkledd og med ulike gjenstander.

Mennene fikk gjerne med seg gjenstander som sverd, øks, dolk, kniv, smykkenål, pinsett eller rakekniv. Kvinner fikk også med seg kniv og dolk, samt smykker som halsringer, armbånd og beltesmykker.

Gjenstandene viser oss at dette var mennesker med rikdom og en spesiell plass i samfunnet.

Å bygge gravrøys var tungt arbeid. Trolig var det bare noen få utvalgte som fikk en stor gravrøys som ettermæle.

I Skeisnesset har de fleste gravrøysene en grop i midten. Røysene er utgravd/plyndret før vår tid. Ingen av røysene er arkeologisk undersøkt, og vi kjenner heller ikke til gjenstandsfunn fra disse røysene.

Gravfunn på Leka

I Kvaløya på yttersida av Leka er det gjort interessante gjenstandsfunn i flere røys.

Bronsespenne funnet i en kistegrav i Kvaløya. Dette regnes å være en kvinnegrav fra folkevandringstida (400-550 e.Kr). Foto: P.E. Fredriksen, Vitenskapsmuseet

Denne korsryggspenna ble funnet i gravkista på bildet til venstre. Den regnes å være fra folkevandringstida (400-550 e.Kr). Foto P.E. Fredriksen, Vitenskapsmuseet.

